

Med fältjägarchefen i gränsfjällen

Av SVEN

Under slutet av mars och början av april i år företog fältjägarchefen, överste C-O. Agell, tillsammans med löjtnant Sven Karlsson och sergeant K. G. Pålsson en fjällfärd, som gav eko i hela svenska pressen.

Det gällde att utprova viss ny försöksmateriel. Efter fjolårets tragedi — den beryktade »dödsmarschen» — började hos överste Agell en mängd idéer att gro. Många av dem voro icke helt nya, men nu fingo de ny fart.

Ett upprepande av katastrofen måste till varje pris undvikas och en förbättrad vinterutrustning — varmare och lättare än den gamla måste vara ett stort steg i rätt riktning.

Sedan måste både befäl som trupp *utbildas* i att möta och uthärda vinterns och fjällens påfrestningar.

Det är *inte* fältmässigt att frysa, svälta och slita ont. Tvärtom!

Den soldat, som under likartade förutsättningar med mindre ansträngning uthärdar hårdare påfrestningar än en annan, han har ordnat det fältmässigt för sig!

Ungdomsåren i Canadas vildmarker hade givit överste Agell rika och värdefulla erfarenheter. Där ägde snobbar och mammas gossar intet existensberättigande och följderna var, att vad de gamla »surdegarna» kunde lära ut i fråga om sättet att möta den vilda naturens obändiga krafter, det var byggt på tradition och egna surt förvärvade erfarenheter. Det var lärt med kroppen!

I samråd med regementets kände vinterexpert, kapten Olle Rimfors, uppgjordes så utrustningslistor och diskuterades försöksmateriel.

Varma, smidiga ylleunderkläder, ett hopfällbart, kupolformigt tält, fotsid päls med renhårsstoppning och en sovmatta av samma material voro de huvudsakliga nyheterna.

Redan under fälttjänstövningarna i Kälarna gjordes förberedande försök, varvid det åtminstone gick att konstatera att allting var användbart!

Söndagen den 18 mars var allt klart för en provtur. Varenda liten del i utrustningen var noggrant vägd och avprovad.

Vad som skulle transporteras i pulka, bäras som ryggbelastning eller på kroppen var avvägt på grammet!

Klockan 8 på morgonen avlämnades till överste Agell utanför slalombacken i Storlien en försöksavdelning, bestående av en kontingent ur arméhundskolans underbefälkurs och furirskolan vid I. 5.

Kapten Rimfors förde befälet. Pulkorna voro lastade till bristningsgränsen och ända upp till 9 hundar kunde man räkna framför ett av spannen. Som regel var det emellertid 4—5 st. Hundarna voro otåliga att komma iväg, gnällde och lågo på helspänn.

Två stycken dubbelspann stodo vid sidan av de övriga. Hundarna lågo tysta och lugna. Där igenkände man löjtnant Karlsson, sergeant Pålsson och hundförarna Andersson och Eriksson från I. 5. Det var regementschefens »privata» lilla försöksavdelning.

Det var på löjtnant Karlssons förslag, som denna avdelning hade »tvåspann», medan de övriga prövade »mångspann».

Redan i starten visade sig tvåspannen överlägsna, när det gällde svårare passager. Järnvägsbanken väster om Storliens station blev för många en »stötesten».

Tvåspannen togo sedan täten för att spåra och därigenom underlätta de övrigas framfart.

Färden gick söderut längs Rekdalshöjdens slutning. Här fattade översten beslutet att lämna den stora och mindre rörliga avdelningen, som avsåg att följa Enans dalgång, medan översten valde en kortare men brantare väg mot Sylarna.

Snart såg man Storvallsgården långt under och bakom sig och Blåhammaren och Bustvalen med sitt Karolinermonument hägrade någon mil längre fram. Översten prövade själv denna första dag att dra pulka, och det var *ganska* svettigt i den lösa snön.

Vid jakthyddan strax väster om Blåhammarskafets branta slutning valdes det första nattlägret. På ett par minuter var det lilla kupoltältet rest och snart voro kokkärnen fyllda med smältande snö över små, nästan löjligt enkla, billiga och effektiva spritkök av modell Rimfors.

»Tegelstenens» innehåll smakade förträffligt — VA-rabarbersoppa är en läckerhet och löjtnant Karlsson och sergeant Pålsson höllo som bäst på med att konstatera detta, då de fingo höra ett

utrop i tältöppningen. In tumlar översten och där låg soppan i snön! Därmed var också konstaterat, att tältöppningens nuvarande utformning icke var riktigt lämplig!

Hundarna fingo sin torrfisk och knaprade på denna ute i sina snögropar, medan de talrika riporna glatt »gnäggande» sprungo omkring bland björksnären.

Den lilla kamin, som medfördes, eldades med träkol och natten var angenäm.

Andra dagen gick färden i hård motvind mot Nya Sylstationen, d. v. s. en färd från omkring 800 m. höjd till 1,043. Det drog ihop sig till snöstorm, och på den korta biten mellan Gamla och Nya Sylstationen var det så tjockt, att man ej såg många meter framför sig.

Under natten friskade stormen på ytterligare, och då det inte såg ut att minska under dagen anslags denna till vilodag och för persedelvård. Den ganska fuktiga snön klubbade fast överallt, och sedan man inhämtat vederbörligt tillstånd togs tältet ned i pannrummet för att hängas på tork. Det skulle sedan avsevärt lätta på hundarnas last.

Pulkorna togs också omhand och vallades noggrant.

Dagen därpå stormade det fortfarande, men vinden blåste åt »rätt» håll och snön var inte så våt.

Det blev alltså avfärd mot Helagsfjället. Redan efter ett fåtal kilometer fick »expeditionen» sällskap. En stor renhjord uppenbarade sig mitt ibland de oftast osynliga rösen och då man inte varje dag stapplar på ett par hundra renar blev det en kort halt. Då hördes uppe på fjällslutningen svaga hojtanden.

Då dessa besvarades av de kraftiga militära struparna, uppenbarade sig två turister från sydligare breddgrader!

Eftersom de hade Helags som närmaste mål inbjödos de att ansluta till »expeditionen», varvid översten med glimten i ögat upplyste dem om att de i så fall fingo finna sig i att inte ta några onödiga risker och följa hundarnas takt. De antogo givetvis tacksamt erbjudandet och det stod inte

Vid Blåhammarskaftet.

I snöstorm från Sylarna över Helags mot bivacken vid platsen för »Fältjägerstugan». Obs.! Renhjorden i bakgrunden.

länge på förrän Helagsfjället skymtade bland stormbyarna och de nu ganska nöjda turisterna gingo tacksamt in under tak.

Det gjorde också de 5 militärerna, men endast för att se sig omkring och vila några minuter.

Eftersom den ofrivilliga vilodagen försinkat färden fortsattes denna i riktning mot Girtibauna och vid platsen för den blivande »Fältjägerstugan» ungefär halvvägs mellan Helags och Girtibauna valdes nattläget.

Det blev en mönsterbivack i en väldig driva. Tänk, vilken kontrast! I fjol kämpade det Widgrenska kompaniet på samma plats för sina liv — nu slogs det lilla kupoltältet upp i en handvändning och den starka vinden och drivsnön generade inte det minsta!

Det blev uppbrott tidigt nästa morgon och sedan den utomordentligt goda VA-vällingen kokats och ätits bar det iväg mot sydväst.

Vädret och föret var inte det bästa. När Girtibaunastugan nåtts hade dagsmejan hunnit göra sig ordentligt kännbar, och när man strax efteråt nådde Ljusnan, som vid Klinken ej var stort mer än en porlande fjällbäck, började det regna!

Här skildes vägarna åt. Översten och löjtnant Karlsson fortsatte mot Fjällnäs, medan sergeant Pålsson med de övriga tog närmaste vägen mot Bruksvallarna, d. v. s. längs Ljusnans dalgång.

Färden mot Fjällnäs blev alla tiders svettigaste marsch. De första 5 km. tog lika många timmar av energiskt klättrande på bakhala skidor. Det var en stigning på över 325 meter, som måste övervinnas, innan fjällplatån nåtts. Då den mjölkvita dimman blev allt tätare, måste kompassen anlitas vid varje meters förflyttning, men då sikten så småningom blev bättre kunde den rödade leden utan svårighet följas.

På kvällskvisten nåddes krigsskolans förläggning i Fjällnäs, där major Bouveng residerade och mottagandet var glatt och hjärtligt.

Härmed var första avdelningen av färden slut och vi hoppar några dagar framåt i tiden — till det stora äventyrets upptakt.

Hittills hade färden gått i stort sett längs kända turistleder.

Nu hade emellertid de 3 »fältherrarna» fått blodad tand.

En ny »expedition», bestående av regementschefen, löjtnant Karlsson och sergeant Pålsson var snart utrustad och klar.

Endast en pulka togs med, tältet ändrades på diverse sätt (tältöppningen på förekommen anledning!) och tältspisen lämnades hemma. Uppvärmningen skulle ske med stearinljus!

Efter inspektion av I 5-förbanden i Skalstugan fortsatte översten och löjtnant Karlsson mot Anjans fjällstation, där sergeant Pålsson skulle ansluta med hundspannet.

Denna gång var det två nya hundar, Gunder Häggs inmönstrade schäferhund Sprinter och I 5:s stamhund Pensie.

3-milafärden till Anjan var snart undanstökad — det tog 5½ timme — packningen kändes så lätt denna gång, tyckte översten, som förra gången »ställde upp» relativt otränad.

Löjtnant Karlsson var nyligen återkommen från de militära skidmästerskapen i Falun, där han representerat regementet, och hade åtskilliga träningsmil bakom sig.

På eftermiddagen anlände sergeant Pålsson och sedan middagen avätits på fjällstationen, skidorna klistrats och de otåligt gnällande hundarna spänts för pulkan bar det iväg.

Bivacken slogs strax nordväst om Anjeskutan (1,199,1 m). Nu skulle alltså stearinljusen prövas under natten. Någon kanske undrar hur tältet kunde stå utan kamin — jodå, det står, väggarna äro nämligen försedda med spant.

Det gick finfint med kaminen hemma i kasern och tältet vid Anjeskutans sluttningar! Visserligen kändes näsan både kall och våt på morgonen, men

Vid bivacken norr Skelta (3 mil nordväst Kolåsen).

Från vänster: sergeant K. G. Pålsson, överste C.-O. Agell och löjtnant Sven Karlsson.

På marsch från Gourteasvattra mot Sjaule, 4 mil norr om Kallsjön.

det var snart avhjälppt med en näsduk på näsan och den rykande varma, oundvikliga VA-vällingen i magen. Den smakade lika bra varje dag!

De cigaretter, som medföljde i »tegelstenen», brunno också med jämn fyr i överstens och serg. Pålssons mungipor, men löjtnant Karlsson var ståndaktig och sade nej till både rökverket och kaffeblandningen.

Översten hade inte rökt på länge, men återföll i gamla »synder» under det nödtvungna uppehållet snöstormsdagen i Sylarna.

Man hade nu nått skärtorsdagen och färden gick längs sluttningarna på Jämtlands vildaste fjäll. Skaurovajantjahke, Steuker, Douljanese, Bilnie, Bourreastjahke och Skelta är ett urval på upp till 1,229 m. höjd.

Där går inte många turister pr år! Norska gränsen låg omkring 1 km. längre västerut, och sedan man hälsat på några norska flyktingar i en svensk jakthydda slogs lägret omkring 4 km. väster Gourteasvattra.

På natten var det omkring 10° kallt ute, medan temperaturen inne i tältet uppmättes till — 3°. Nattsömnen var emellertid inte att klaga på. Tvärtom!

Långfredagen rann upp med strålände sol. Den vy, som utbredde sig för de 3 fältjägarna, denna strålände marsmorgon går ej att i ord beskriva.

Fjäderlätta moln ströko omkring fjälltopparna och små tunna dimbälten smögo sig längs sluttningarna för att bortjagas av den allt högre stigande solen. I början kunde man bara ana den bakom de vilda fjällmassiven, men snart strålade den av all kraft och skänkte frikostigt av sitt ljus över de bländvita ytorna.

För att tala med den gamle krigaren »K-Eriks» ord: »Det var så vackert, att det borde man se naken!» (Liksom VA-vällingen var så god, att den borde vara förbjuden för civila!!!)

Marschen gick denna dag över 3 sjöar, Torrön, Holdern och Jävsjön.

Rast vid Njeravajen (3 mil norr om Hotagen)

Från vänster: sergeant K. G. Pålsson, överste
C.-O. Agell och löjtnant Sven Karlsson.

I Björkede hälsade man på hos den gamle björndödaren Kristian Andersson, som kunde ge goda råd angående den fortsatta färden mot Sjaulemasivet.

Bivacken slogs vid Grönfjällets nordvästspets och vid en stor, härlig brasa torkades de persedlar, som blivit våta på grund av tövädret.

På påskaftonen var det samma strålande väder. Färden gick genom fullständig ödemark. De enda tecken på »civilisation», som kunde märkas, var ett obebott lappläger, Krönavaje.

Fjälltopparna däromkring voro nästan samtliga omkring 1,200 m. höga och buro följande klingande namn: Stuorre Tjöure, Buregaise, Nipenälke, Strauche, Svykeln, Mahkene o. s. v.

Från Krönavaje blev det nära $\frac{1}{2}$ mils åkning över det långsträckta Burvattnet, därefter längs Svyketjokks dalgång förbi sydspetsen av Jille Belnajaure och längs norra stranden av Belnajaure. Därvid strök spåret längs sydsluttningen av den koniska Belnetoppen (1,241,6 m.), varifrån den mest härliga utförlöpa tog vid.

I en lagom sluttande och öppen dalgång var det bara att i långa serpentiner styra nedför mot norra delen av Plöjken (1,037 m.)

Ungefär mitt i dalen fanns ett lömskt och flera meter djupt och långt hål, men det undveks skickligt med en slalomsväng, som kunnat anstå en Hasse Hansson.

Bivackplatsen vid Plöjkens nordsluttning var ett fynd. Ett porlande ljud hade fångat uppmärksamheten. 10 meter längre bort hördes ingenting och översten konstaterade att det måste varit en ripa.

Men jämtan är inte så lättlurad. Löjtnant Karlsson vände om och si — ljudet fanns där och vad mera var, det kom underifrån! Ett raskt stavhugg, källan var blottad och bivackplatsen given.

Den natten var kall, men inne i tältet, vars innevånare nu fullständigt givit sig vildmarken i våld, sov man lugnt och skönt. Hundarna kurade ihop sig i sina snögropar och mådde lika gott.

Påskdagen var lika strålande solig. Förbi Grubbdalen gick nu färden längs Grubbdalsån, som gick öppen och måste passeras vid ett flertal tillfällen.

Alla upptänkliga metoder för passage av vattendrag prövades och alla lyckades. Ibland var det över av vattnet underminerade snöbryggor, ibland över raserade broar. Hundarna fingo hoppa eller gå balansgång och pulkan forslas över med handkraft.

När man omsider nådde Rötvikens bjöd I 5-löjtnanten Pelle Fjellström på alla tiders varmaste bastubad. 112° varmt var det!

På annandagen bar det iväg igen. Skidorna voro nu specialvallade av armémästaren och fänriken Nisse Pettersson. Tjocka klisterlager!

Från Gunnarvattnet gick färden över myrarna mot Penningkejsen (1,044,8 m.). Det var ett glid på skidorna, som sent skall glömmas. Sedan man med flera decimeter tjocka snölager under »glidytorna» bokstavligen gått på skidor i ett par timmars tid fattades beslutet: »Vid första bästa torr-fura gör vi upp eld och bränner bort klistret!»

Förut hade det vimlat av torra träd, men nu — nu dröjde det minsann till nästa!

Det kom i alla fall och det visade sig sedan, att det var väl använd tid, som åtgick för den nya vallningen.

Det gick nämligen sedan att åka på skidorna.

Då hundarna nu fått en del tryckskador, avbröts färden vid Penningkejsen och hundarna fingo för första gången bo inne i tältet. Detta uppskattades livligt och det visade sig sedan, att de, så fort tältet blivit rest, voro de första, som kröpo in genom öppningen. Om de fingo...

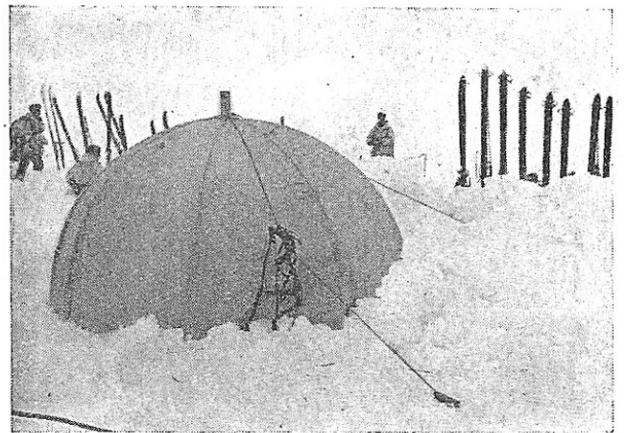
Nu var redan början av april nådd och en del av de sydliga fjällsluttningarna hade blivit ganska »tagna» av solvärmen.

Solen strålade frikostigt i ryggen på de 3 fältjägarna, som påpassligt utnyttjade detta för att på ryggsäcken hänga upp strumpor för torkning.

Det blev nu endast en natt till på kalvfjället — omkring 1 mil söder om Gäddede — vid en liten sjö utan namn.

Det var på vägen dit, som Sprinter begav sig ut på sitt vådliga äventyr.

En stor renhjord låg på en fjälltopp, som expeditionen nyss gått omkring. Rätt som det var uppenbarade sig en strören, som nyfiket närmade sig.

Bivack på kalvfjället